

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК 378.4(477):316.485.26

К. М. КОТЕЛЕНЕЦЬ

ПЕРЕТВОРЕННЯ УНІВЕРСИТЕТУ СТАРОПРИМИСЛОВОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

У статті наведено порівняльні характеристики місії класичного та прифронтового університету. Вказано вектори змін місії класичного університету в умовах гібридної війни, яка розширюється й модернізується. Відзначено небезпеки, які виникли при переміщенні університету, що приводить до нових завдань, що полягають у співпраці зі збройними силами України, у забезпеченні безпеки для студентів і викладачів, що замінює освітні ідеології таких навчальних закладів.

Ключові слова: прифронтовий університет, місія університету, старопромисловий регіон, соціально-політичні зміни, небезпека.

В умовах гібридної війни університет старопромислового регіону вимушений прилаштовуватись до соціально-політичних змін як регіону, так і країни загалом. Через це його місія змінюється з класичної, яку ми звикли усвідомлювати завдяки працям В. Гумбольдта [1], П. Бурдьє [2] та Х. Ортега-і-Гассета [3], на нову, яка ще перебуває в процесі осмислювання та формування. На наш погляд, саме сьогодні досвід прифронтового університету зможе відкрити світові діаметрально нову парадигму свого існування та розвитку. Разом з тим, використовуючи свій безцінний досвід, сформулювати нову місію, яка базується не тільки на інституційному призначенні університету свого регіону, а й на принципах безпеки, відродження та подолання кризових ситуацій у стані організаційної депресії, є завданням не з простих. Тому можна лише прогнозувати нові тенденції в місії зовсім нового сучасного університету в прифронтових зонах.

Метою статті є спостереження й виокремлення нових тенденцій у місії університету, який вимушено став прифронтовим та евакуйованим в мале місто.

Перші кроки формування нової місії можна зафіксувати за допомогою включеного спостереження. *Об'єктом дослідження* є Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (ЛНУ), саме він зміг одним із перших евакуйоватись з окупованого Луганська до прифронтового Старобільська.

З виникненням адміністративних новоутворень (самопроголошених республік) університети почали роботу з однаковими назвами в евакуації та на території, неконтрольованій українською владою. Було евакуйовано дев'ять ВНЗ, з них Донецький національний технічний університет пере-

ведений до Красноармійська, Донецький національний університет – до Вінниці, Донецький національний університет економіки та торгівлі ім. М. Туган-Барановського і Донецький юридичний інститут МВС України – до Кривого Рогу, Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля та Луганський державний університет внутрішніх справ – до Северодонецька, Луганський національний аграрний університет – до Харкова, Луганський державний медичний університет – до Рубіжного, Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка – до Старобільська. Для цих ВНЗ важливими стають не лише фінансові проблеми, а й побутові, організаційні, моральні; фактично їм довелося з початку розпочинати організацію навчального процесу, скорочувати штатний розпис, ділити науково-педагогічний склад на «своїх» та «чужих», шукати нові джерела фінансування, боротись з «університетами-клонами» за контингент студентів тощо. Фактично університети були кинуті напризволяще: на законодавчому рівні немає, наприклад, антикризової програми або стратегії підтримки таких навчальних закладів. Безперечно, є й такі ВНЗ, які повністю залишились на окупованій території, наприклад, Донецький державний університет управління. Ситуація з навчальними закладами, які залишились на території, неконтрольованій українською владою, незрозуміла: викладачі ділять між собою керівні посади, місцева влада постійно змінює склад ректорату та обіцяє російські дипломи (спочатку московських ВНЗ, згодом ростовських чи костромських), студенти продовжують безкоштовно відвідувати заняття (ті, які вирішили залишитись), не розуміючи ситуації з дипломами, тощо. Але ясно одне: університетське середовище розподілилось на два табори. Тому на територіях Луганської та Донецької областей стало вдвічі більше вищих навчальних закладів на ту саму площу, ніж у 2014 р. Що спричинило конфліктну ситуацію між цими закладами та підвищення рівня конкуренції.

Наразі ситуація з евакуйованими університетами кардинально не змінилась, проте, вони пройшли адаптаційний період та вибрали свій шлях розвитку. Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка не є винятком. Майже рік університет без підтримки уряду боровся за своє існування, надаючи своїм студентам належний рівень освіти. У перші роки евакуації він ставив перед собою завдання подолати кадрову кризу, знайти додаткові фінансові ресурси для відновлення матеріально-технічної бази університету, адаптуватись у прифронтовому Старобільську, зберегти контингент студентів. На жаль, законодавчі реформи лише заважали університету це зробити, проте вступна компанія показала, що університет має перспективи в регіоні, хоча й не з такими високими амбіціями, як раніше. За два роки наполегливої праці університет відновив та налагодив роботу навчального закладу, про що свідчить вступна кампанія 2016 р. У цьому році на базі повної загальної середньої освіти від випускників було прийнято 315 заяв, на базі молодшого спеціаліста – 438 (заочна форма навчання). Загальний обсяг прийому до університету з урахуванням усіх відокремлених

підрозділів та рівнів становив 3505 осіб, що на 884 осіб більше по університету та його відокремлених підрозділах, ніж минулого року. Разом з тим виокремлено низку чинників, які перешкождали успішному проведенню вступної кампанії, серед яких нова система участі в конкурсному відборі та розподілу бюджетних місць, необґрунтованість наданих інститутами й факультетами пропозицій щодо обсягів державного замовлення, недостатня адресна профорієнтаційна робота з контингентом абітурієнтів [4]. У цьому ж році 1 липня вперше в ЛНУ було відкрито освітній центр «Донбас-Україна». Освітній центр «Донбас-Україна» – це підрозділ Приймальної комісії ЛНУ ім. Тараса Шевченка, який створено з метою надання допомоги в здобутті вищої освіти випускникам шкіл із зони АТО та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, а також внутрішньо переміщеним особам. Основними функціями освітнього центру «Донбас-Україна» є:

- консультування та допомога в оформленні необхідних документів;
- сприяння проведенню річного оцінювання та державної підсумкової атестації;
- організація оформлення документів вступників, проведення вступного випробування до вищого навчального закладу та надання рекомендації для вступу до вищого навчального закладу або до професійного технічного навчального закладу;
- сприяння поселенню до гуртожитку вищого навчального закладу осіб на час проходження річного оцінювання, державної підсумкової атестації та вступного випробування;
- сприяння отриманню документів, що посвідчують особу.

Відкриття цього центру надало змогу університету не лише залучити більшу кількість абітурієнтів, а й інтегрувати абітурієнтів з окупованої території в український соціум.

Таким чином університету вдалось не лише зберегти свій контингент студентів, а й поповнити його. Наразі в університеті навчається більше ніж 8000 студентів, з них майже 40% з числа ВПО, які переїхали з територій, непідконтрольних Україні, так званої «сірої зони», та зони бойових дій.

Тому доцільно говорити про завдання, які є зовсім новими для університету. Серед таких, як надання якісної освіти, формування наукового співтовариства, організація наукових досліджень, упровадження результатів наукових досліджень та забезпечення відповідності сьогоденню свого регіону, з'являються зовсім нові. Саме вони й формують новоутворення під назвою місія. Спробуємо їх окреслити:

1. Адаптування університетської освіти до прифронтового регіону та запитів малого міста.
2. Забезпечення безпеки своїм студентам та викладачам, які змогли переїхати до нового місця роботи.
3. Налагоджування ділових відносин зі Збройними Силами України.
4. Співпраця з благодійними фондами, участь у волонтерських організаціях.

5. Інформування співробітників про безпеку або небезпеку в місті.
6. Розробка заходів щодо підвищення довіри населення регіону та співробітників до Збройних Сил України.
7. Допомога у формуванні позитивного образу військового в уявленні громадян регіону.

Нова місія перетворює університет на головного суб'єкта громадянського суспільства, розширює його громадські завдання та обов'язки. Саме університет може стати платформою, де науковці різних наук (соціології, політології, історії, педагогіки тощо) зможуть допомогти державі формувати позитивний образ воєнного, підвищувати статус служби у Збройних Силах України, виховувати патріотичного громадянина своєї держави з активною громадянською позицією.

Таким чином, можна зробити **висновок**, що соціальним інститутам українського суспільства потрібно розробляти принципи тісної взаємодії між собою та за допомогою університетів втілювати в життя громадянські ідеї. У свою чергу, прифронтовий університет стає головним суб'єктом громадянського суспільства, розширюючи свою місію, яка полягає не тільки в наданні якісних освітніх послуг та формуванні науково-освітнього осередку у своєму регіоні, а й формуванні активного громадянського суспільства.

Список використаної літератури

1. Гумбольдт В. Про внутрішню та зовнішню організацію вищих навчальних закладів у Берліні. *Ідея Університету* : антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Балик, З. Рибчинська ; відп. ред. М. Зубрицька. Львів, 2002. С. 25–33.
2. Бурдье П., Пассрон Ж.-К. Воспроизводство: элементы теории системы образования : пер. Н. А. Шматко. Москва, 2007. 270 с.
3. Ортега-і-Гассет: «Місія університету» / О. Саврук. URL: <http://www.-management.com.ua/vision/vis009-2.html>.
4. Офіційний сайт ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL: <http://luguniv.edu.ua/>

Стаття надійшла до редакції 10.04.2017.

Котеленец Е. М. Преобразование университета старопромышленного региона в условиях гибридной войны

В статье приведены сравнительные характеристики миссии классического и прифронтового университета. Описываются векторы изменений миссии классического университета в условиях гибридной войны, он ее расширяет и модернизирует. Отмечаются опасности, которые возникли при перемещении университета, поэтому возникают новые задачи, состоящие в сотрудничестве с вооруженными силами Украины, в обеспечении безопасности для студентов и преподавателей, что заменяет образовательные идеологии таких учебных заведений.

Ключевые слова: *прифронтовой университет, миссия университета, старопромышленный регион, социально-политические изменения, опасность.*

Kotelenets K. Conversion University Old Industrial Region in Terms of Hybrid Warfare

The article analyzes and compares the characteristics of classical university mission and old industrial region evacuated university in terms of hybrid warfare. Characterize current realities of regional educational space of an old industrial region, which is transformed

through the occupation of southern East Donbass. Indicated vectors modernization mission, objectives, goals and strategies evacuated, displaced university. Observed main obstacles faced by universities that have moved to the Ukrainian territory and left some proportion of teaching staff, buildings, libraries, laboratories, equipment and so on. Outlines new ways of cooperation in the new university host community. For example, cooperation with the Armed Forces of Ukraine, Customs Service, Security Service of Ukraine and others. In this regard, there are new needs in the school, such as safety of students, teachers and staff. These completely new challenges transform, modernize and change the mission and strategy of the displaced University. Because of these factors and are replaced by educational ideology of education. Thus, the new mission of transforming the university into the main subject of civil society, expanding its public tasks and responsibilities. This university can be a platform where scientists of different sciences (sociology, political science, history, education, etc.) will help the state create a positive image of the war, to raise the status of service in the Armed Forces of Ukraine, to educate patriotic citizen of his country with an active civil position.

Key words: *front-line university, the University's mission, old industrial regions, socio-political changes, the danger.*